

Sygn. akt VII U 4026/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Jarząbek

Protokolant: sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 lutego 2020 r. w Warszawie

sprawy J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W.

o zwrot składek

na skutek odwołania J. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 25 czerwca 2019 r. nr (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VII U 4026/19

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 18 lipca 2019 r. J. K. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 czerwca 2019 r. nr 64/19 odmawiającej mu zwrotu składek uiszczonych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę po przejściu na emeryturę mundurową. W uzasadnieniu odwołania wskazywał, że po przejściu na emeryturę mundurową podjął pracę zarobkową i pracował 13 lat na podstawie umowy o pracę oraz na podstawie umowy zlecenia również 13 lat, przy czym wszyscy pracodawcy odprowadzali składki emerytalno – rentowe. Z uwagi na fakt, iż Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA w W. odmówił skarżącemu podwyższenia emerytury wystąpił on do ZUS o zwrot składek. W ocenie skarżącego, jeśli Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjmował przez 26 lat jego składki ubezpieczeniowe, to powinien naliczyć emeryturę „cywilną”. Odwołujący wniósł o naliczenie emerytury powszechnej lub zwrot składek. Odwołujący dodatkowo, na poparcie swojego stanowiska przywołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie o sygn. akt I UK 426/17 (odwołanie z dnia 18 lipca 2019 r. k. 3-4 a.s.).

W piśmie z dnia 28 października 2019 r. odwołujący podtrzymał stanowisko w sprawie jednocześnie dołączając dowody wpłat do ZUS składek ubezpieczeniowych, dokonywanych przez pracodawców odwołującego (pismo z dnia 28 października 2019 r. k. 13-17, dowody wpłat składek do ZUS koperta k. 18 a.s.)

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 19 sierpnia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., zasądzenie od odwołującego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zwrotu kosztów zastępstwa procesowego radcy prawnego, według norm przepisanych. W uzasadnieniu organ rentowy

wskazywał, że J. K. od 30 listopada 1990 r. jest na emeryturze mundurowej. Po przejściu na emeryturę pracował w różnych zakładach pracy, gdzie były potrącane składki do ZUS na ubezpieczenia społeczne.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych powołując się na art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wskazywał, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. Z kolei, art. 9 ust. 4 ustawy systemowej stanowi, że osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1,3 i 22, mające ustalone prawo do emerytury lub renty podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

J. K. ma ustalone prawo do emerytury. Zatem kiedy pracował na emeryturze, to podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym, a pracodawcy zgodnie z prawem odprowadzali należne za niego składki do ZUS. Organ rentowy podniósł, że brak jest definicji legalnej „nienależnie opłaconej składki”, jednak w doktrynie przyjmuje się, że pojęcie to obejmuje zarówno przypadki, w których istniała podstawa prawna świadczenia składkowego, ale zostało ono spełnione w kwocie wyższej niż należna (nadpłata), jak też w przypadku opłacenia składki bez podstawy prawnej. Opłacone za J. K. składki uregulowane zostały w prawidłowej wysokości, jak i na podstawie obowiązujących przepisów, zatem nie stanowią składek nienależnie opłaconych i nie podlegają zwrotowi.

Natomiast wyrok Sądu Najwyższego, w ocenie organu rentowego, na który powołuje się odwołujący nie ma zastosowania w przedmiotowej sprawie. Wskazane orzeczenie dotyczy wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tj. o wyjątku od zasady pobierania przez emeryta wojskowego jednego świadczenia, natomiast sprawa zainicjowana postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 8 kwietnia 2019 r. sygn. akt U 69/19 dotyczy zwrotu składek (odpowiedź na odwołanie k. 8- 8v.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący J. K. na podstawie decyzji Zakładu Emerytalno- Rentowego MSWiA z dnia 4 stycznia 1991 roku ma ustalone prawo do emerytury policyjnej od 30 listopada 1990r. Do podstawy wymiaru emerytury przyjęte zostały łącznie po zaokrągleniu 24 lata wysługi emerytalnej.

Przed 1 stycznia 1999 r. J. K. pracował w zakładzie (...), który za zatrudnionych pracowników składał deklaracje bezimienne. Kwoty stałych i zmiennych składników wynagrodzenia należnych za dany rok kalendarzowy, które stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne/ ubezpieczenie emerytalne i rentowe wynosiło: w 1991 r. – 4.973.797,00 zł, w 1992 32.546.400 zł, w 1993r. – 40.197.700 zł, w 1994 r. 52.471.700 zł, w 1995 r. 6.604,66 zł w 1996 r. 7.657,44 zł, w 1997 r. 11.061,83 zł, w 1998 r. 13.050,79 zł (pismo z dnia 21 stycznia 2020 r. k. 35- 36 a.s., zaświadczenie k. 37)

Łącznie odprowadzone składki na ubezpieczenie emerytalne finansowane przez ubezpieczonego oraz na ubezpieczenie emerytalne finansowane przez płatników za J. K. od 1 stycznia 1999 r. wyniosły po 13.134,81 zł, na ubezpieczenie rentowe finansowane przez ubezpieczonego 5.192,90zł oraz na ubezpieczenie rentowe finansowane przez płatnika 8.137,89 zł łącznie za J. K. składki od 1 stycznia 1999 r. wyniosły 39.600,41 zł. Od 1 stycznia 1999 r. odwołujący był zgłoszony do ubezpieczeń u następujących płatników:

- od 1 stycznia 1999 r. do 31 marca 2000 r. odwołujący był zgłoszony do ubezpieczeń podstawie umowy o pracę z (...) SA z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: za 1999 r.- 17 042,70 zł; za 2000 r.- 4 177,34 zł,

- od 19 kwietnia 2000 r. do 31 października 2000 r. i od 2 lutego 2001 r. do 28 lutego 2001r. był zgłoszony jako zleceniobiorca u płatnika składek PPHU (...) Ltd Sp z o.o. z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: za 2000 r. - 10 656,00 zł i za 2001r - 864,00 zł,

- od 1 lutego 2001 r. do 31 grudnia 2004 r. - na podstawie umowę o pracę i od 1 stycznia 2005 r. do 31 stycznia 2005 r. - na umowę zlecenie u płatnika składek (...) S.C. z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne : za 2001 r. - 6 380,00 zł, za 2002r. - 6 960,00 zł; za 2003 r.-7 455,36 zł; za 2004 r. - 7 680,00 zł; za 2005 r. - 600,00 zł.,

- w okresie od 20 lipca 2007 r. do 31 grudnia 2009 r. i od 1 stycznia 2010 r. do 30 kwietnia 2012 r. jako zleceniobiorca u płatnika składek Selen Sp. j. z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: za 2007 r.-4.176,30 zł; za 2008 r.-9.739,00 zł; za 2009 r. - 8.232,00 zł; za 2010 r. -6.000,00 zł; za 2011 r. - 6.000,00 zł; za 2012 r. -2.500,00 zł,

- od 1 października 2012 r. do 12 października 2016 r. jako zleceniobiorca u płatnika składek (...) S.A. podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: za 2012 r. - 20,00 zł; za 2013 r. - 110,00 zł; za 2014 r. - 70,00 zł; za 2015 r.- 24,00 zł; za 2016 r.-9 796,30 zł;

- od 2 marca 2013 r. do 8 marca 2013 r. jako zleceniobiorca u płatnika składek Grupa (...) Sp. z o.o. z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: za 2013 r. - 24,00 zł;

- od 3 marca 2013 r. do 8 marca 2013 r. wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego jako zleceniobiorca u płatnika składek Agencja (...) z o.o.

- od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. do ubezpieczeń społecznych jako zleceniobiorca u płatnika składek Impel (...) Sp. z o.o. z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne : za 2016 r.- 4 020,64 zł

- od 4 stycznia 2016 r. do 12 października 2016 r. wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego jako zleceniobiorca u płatnika składek (...) Sp. z o.o.

- od 26 października 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego jako zleceniobiorca u płatnika składek (...) Sp. z o.o.

- od 1 marca 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. i od 1 stycznia 2018 r. do 20 marca 2018 r. do ubezpieczeń społecznych jako zleceniobiorca u płatnika składek Impel Provider (...) z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: za 2017 r.- 16 170,60 zł, za 2018 r. - 5 876,32 zł;

- od 2 marca 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. i od 2 stycznia 2018 r. do 20 marca 2018 r. wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego jako zleceniobiorca u płatnika składek (...) Sp. z o.o, sp.k. (pismo z dnia 28 listopada 2019 r. k. 22-26v. a.s.).

Pismem z dnia 25 lipca 2018 r. J. K. zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zwrot pobranych przez organ rentowy składek z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę i umów zlecenia w różnych zakładach pracy po przejściu na emeryturę mundurową (pismo z dnia 25 lipca 2018 r. - nieoznaczona karta a.r.).

Decyzją z dnia 25 czerwca 2019 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odmówił zwrotu składek z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w różnych zakładach pracy po przejściu na emeryturę mundurową.

(decyzja z dnia 25 czerwca 2019 r. nr (...) – nieoznaczona karta a.r.)

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny, na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy oraz aktach rentowych odwołującego się. Zdaniem Sądu, powołane wyżej dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie podlega oddaleniu.

Brak jest podstawy prawnej żądania zwrotu składek ubezpieczenia społecznego w przypadku, gdy ubezpieczony, który rozpoczął służbę przed 1999 r., pobiera już świadczenie emerytalne na podstawie przepisów o zaopatrzeniu

służb mundurowych, a jednocześnie wykonuje pracę na podstawie umowy o pracę lub na podstawie umów cywilnoprawnych.

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 300 ze zm.), obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym podlegają osoby fizyczne, które są pracownikami. W przypadku pracowników, obowiązek ubezpieczenia istnieje bez względu na rodzaj umowy i wymiar czasu pracy. W myśl art. 9 ust. 4 ustawy systemowej, osoby będące pracownikami, mające ustalone prawo do emerytury lub renty podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Przepis ten nie wyłącza z ubezpieczenia pracowników, którzy mają status emeryta lub rencisty. Pracodawca, który zatrudnia taką osobę, ma obowiązek opłacać za nią składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, a także na ubezpieczenie zdrowotne. Obowiązkowy charakter składek ZUS jest niezależny od wymiaru czasu pracy ani od wysokości osiąganego wynagrodzenia za pracę. Obowiązek ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego pracownika, również tego z ustalonym prawem do emerytury lub renty, trwa od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Stosując się do powołanych przepisów pracodawcy i zleceniodawcy J. K. opłacali składki ubezpieczeniowe od jego wynagrodzeń za okresy trwania poszczególnych umów.

Podstawą prawną żądania zwrotu nienależnie opłaconych składek może być art. 24 ust. 6a i 6f ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej jako: u.s.u.s.).

Zgodnie z art. 24 ust. 6a u.s.u.s. nienależnie opłacone składki podlegają zaliczeniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z urzędu na poczet zaległych lub bieżących składek, a w razie ich braku – na poczet przyszłych składek, chyba że płatnik składek złoży wniosek o zwrot składek, z zastrzeżeniem ust. 6c, 8 i 8d tej ustawy.

Natomiast w myśl art. 24 ust. 6f u.s.u.s. w przypadku braku płatnika składek lub jego następcy prawnego, ZUS zawiadamia ubezpieczonego o kwocie nienależnie opłaconych składek w części sfinansowanej przez ubezpieczonego i na jego wniosek zwraca nienależnie opłacone składki. Przepisy ust. 6c-6e stosuje się odpowiednio.

W niniejszej sprawie odwołujący dochodzi zwrotu składek opłaconych przez płatników i samego odwołującego w okresie, kiedy wykonywał pracę i pobierał emeryturę mundurową. Jak wynika z przytoczonego wyżej przepisu art. 24 ust. 6f u.s.u.s. ubezpieczony jest uprawniony do żądania zwrotu opłaconych przez niego składek tylko wtedy, gdy brak jest płatnika składek lub jego następcy prawnego. Okoliczności tej odwołujący w toku postępowania nie wykazał, a zatem brak było podstaw do uznania, że uzyskał roszczenie o zwrot opłaconych składek. W części składek opłaconych przez płatników tylko płatnicy są uprawnieni do złożenia wniosku o zwrot składek (art. 24 ust. 6a u.s.u.s.).

Analogiczny pogląd, który popiera Sąd Okręgowy, wyraził Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 29 listopada 2016 r., wskazując, że jedyną podstawą do żądania zwrotu opłaconych składek jest art. 24 ust. 6a i ust. 6c oraz ust. 6f u.s.u.s. Z przepisów tych wynika, że to płatnik składek (pracodawca - art. 4 pkt 2a ustawy) ma prawo wystąpić o zwrot nienależnych składek, a pracownik tylko w przypadku braku płatnika lub jego następców prawnych. Uprawnienie pracownika dotyczy tylko nienależnie opłaconych składek w części sfinansowanej przez ubezpieczonego, tj. opłaconych po 1 stycznia 1999 r. (art. 16 ust. 1 ustawy), (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 29 listopada 2016 r III AUa 1217/16).

Niezależnie od powyższego brak było podstaw do przyjęcia, że opłacone składki były składkami nienależnymi.

Podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy ma wyjaśnienie pojęcia nienależnie opłaconej składki, bowiem tylko taka składka podlegałaby zwrotowi.

Przepisy u.s.u.s nie zawierają definicji pojęcia „nienależnie opłaconej składki”. Niemniej należy przyjąć, że nienależnie opłaconą składką jest zarówno nienależne świadczenie, czyli świadczenie uiszczone przez płatnika składek bez podstawy prawnej, jak i świadczenie nadpłacone, czyli spełnione w wysokości wyższej niż należna, tzw. nadpłata (zob. art. 31 u.s.u.s. w zw. z art. 72 §1 pkt 1 i 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa). Natomiast Trybunał

Konstytucyjny w wyroku z dnia 26 maja 2010r., P 29/08, definiując pojęcie nienależnie opłaconej składki, wskazał, że nie stanowi jej składka ustalona w oparciu o zasady określone w art. 15-32 u.s.u.s., czyli zasady obowiązkowego świadczenia w ramach stosunku ubezpieczenia społecznego.

Odwołujący miał ustalone prawo do emerytury – pobierał tzw. „emeryturę mundurową”. Zgodnie jednak z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowo podlegał ubezpieczeniom społecznym, jako pracownik. W konsekwencji Sąd ustalił, że ubezpieczony, mimo, że był emerytem „mundurowym”, obowiązkowo podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, a zatem opłacone przez pracodawców składki były należne i nie podlegają zwrotowi.

Podobny wniosek należało wywieść odnośnie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, odprowadzanych z tytułu zawieranych przez odwołującego umów zlecenia. Zgodnie z art. 9 ust. 4a u.s.u.s. osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 tej ustawy (czyli m.in. osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia), mające ustalone prawo do emerytury lub renty podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, jeżeli równocześnie nie pozostają w stosunku pracy, z zastrzeżeniem art. 6 ust. 2c i 4b u.s.u.s. Opłacone zatem składki z tytułu umowy zlecenia także były składkami należnymi z wyjątkiem składki za okres od 2 do 28 lutego 2001 r. We wskazanym okresie odwołujący wykonywał pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z PPHU (...) Ltd Sp. z o.o. i jednocześnie pozostawał w stosunku pracy z (...) S.C. (k. 22v i 23 akt sądowych), a zatem stosownie do art. 9 ust. 4a u.s.u.s. nie podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu zawartej umowy zlecenia.

Jednakże odwołanie i w tym zakresie nie podlegało uwzględnieniu, ponieważ odwołujący nie był uprawniony do żądania zwrotu nienależnie opłaconych składek, o czym była mowa powyżej. Odwołujący nie udowodnił, że PPHU (...) Ltd Sp. z o.o. nie istnieje i nie ma jej następcy prawnego.

Ponadto należy wskazać, że rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego, na treść których wskazywał odwołujący, nie mogły być uwzględnione w niniejszej sprawie, ponieważ odmienny jest stan faktyczny obu spraw, a wyrok Sądu Najwyższego dotyczył wykładni przepisu art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który to przepis nie znajdował zastosowania w realiach niniejszej sprawy.

Niezasadność odwołania wynika bezpośrednio z wyżej przytoczonych przepisów u.s.u.s., a podniesione przez Sąd Najwyższy zastrzeżenia natury konstytucyjnej nie znalazły odzwierciedlenia ani w postaci nowelizacji przepisów dotyczących osób, które przystąpiły do służby przed 1999 r. i nabyły uprawnienia emerytalne, a następnie wykonywali pracę objętą obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, ani w postaci orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie zgodności tychże przepisów z Konstytucją RP.

Z tych też względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku i oddalił odwołanie.

Zarządzenie: Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć (...)